

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

۱۶. حوزه زنان و خانواده

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۲
مقدمه	۳
۱. بررسی اعتبارات و تسهیلات لحاظ شده در ماده واحده	۴
۲. اعتبارات حوزه زنان و خانواده بر حسب دستگاه و برنامه	۶
۳. مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۳۳
پیشنهادها	۳۴
منابع و مأخذ	۳۶

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور
۱۶. حوزه زنان و خانواده

راهبردهای پیشنهادی برای بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۴ در مجلس شورای اسلامی

در راستای ارتقای کارآیی و اثربخشی بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به سال‌های گذشته پیشنهاد می‌شود که نمایندگان و کمیسیون‌های محترم به موارد زیر تمرکز نمایند:

- **مبانی قانونی:** بررسی شود مبنای قانونی برآورد منابع و مصارف در بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی چیست؟

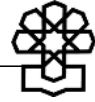
- **تغییر هزینه‌ها:** آیا مجموعه اعتباراتی که در هریک از بخش‌های تخصصی (مانند مسکن، حمل و نقل، آموزش، بهداشت و...) پیش‌بینی شده است برای انجام وظایف آن حوزه (نه دستگاه) کافی است؟ دلیل تغییرات اعتبارات نسبت به سال قبل در هریک از بخش‌ها چیست؟

- **عدم قانونگذاری جدید:** در بررسی احکام بودجه، احکامی که در صدد قانونگذاری جدید یا اصلاح قوانین دائمی در لایحه هستند حذف شوند و همچنین مجلس از ارائه پیشنهادهای جدید از این دست اجتناب کند تا مانع از درهم‌ریختگی نظام قانونی و حقوقی کشور شود.

- **عدم ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای:** مجلس از ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای به خصوص ردیف‌های ذیل قوه مجریه اجتناب کند که این امر ناقض صلاحیت نظارتی مجلس و نقض تفکیک قواست.

- **اعمال اصلاحات بودجه‌ای توسط دولت:** در نهایت اینکه، مجلس بجای اینکه خودش برای اصلاح لایحه بودجه دست به کار شود، با بررسی راهبردهای بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی، ظرفیت سیاسی و حقوقی لازم را برای اصلاح بودجه توسط دولت فراهم نماید.^۱

۱. برای اطلاعات بیشتر در این مورد به گزارش‌های «قواعد ناظر بر ارائه پیشنهادهای بودجه‌ای» به شماره مسلسل ۱۴۰۴۵ و «مجلس و بودجه: راهبردها و رویکردها» شماره مسلسل ۲۳۰۱۲۸۷۲ مراجعه شود.

اگرچه فرایختی بودن حوزه زنان و خانواده سبب شده اعتبارات این حوزه، به صورت منسجم ذیل یک یا چند دستگاه متمرکز نگردد و اعتبارات آن ذیل فصول، برنامه‌ها و دستگاه‌های مختلف قابل پیگیری باشد با وجود این گزارش پیش رو تلاش کرده با بررسی اعتبارات دستگاه‌های اصلی و همچنین برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده تصویری کلی از میزان اعتبارات اختصاص یافته به این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ ترسیم نماید. بدین منظور دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده به دستگاه‌های اصلی (معاونت امور زنان و خانواده، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران و شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) و دستگاه‌های فرعی (وزارت ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی کل کشور و جامعه المصطفی‌العالمیه) تقسیم شده است.

بررسی اعتبارات معاونت امور زنان و خانواده نشان می‌دهد اعتبارات این نهاد در مقایسه با سال ۱۳۹۳، ۹۶ درصد رشد داشته است. این افزایش اعتبار عمدتاً ناشی از جابجایی اعتبار و حذف برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان از ذیل برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ و اختصاص مجموع اعتبار این برنامه برای معاونت امور زنان و خانواده است.

اعتبار شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده با ۱۶ درصد افزایش از ۱۳ میلیارد و ۲۳ میلیون ریال به ۱۵ میلیارد و ۱۷۰ میلیون ریال افزایش یافته است. نکته حائز اهمیت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ در خصوص برنامه‌های شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده، حذف برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان از ذیل برنامه‌های شورا و در مقابل جایگزین شدن آن با برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده و پژوهش‌های کاربردی است. این دو برنامه انطباق بیشتری با اهداف و وظایف شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده که در راستای سیاستگذاری در حوزه زنان و خانواده است را داراست و بدین ترتیب تغییر عنوان برنامه شورا اقدام مثبتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ محسوب می‌گردد.

بررسی اعتبارات سایر دستگاه‌های مرتبط با این حوزه از جمله شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران و شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، وزارت ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی کل کشور و جامعه المصطفی‌العالمیه نیز حاکی از رشد اعتبارات این حوزه می‌باشد.

اگرچه می‌توان توجه به گسترش ورزش بانوان و اختصاص اعتبار برای آن، حمایت از بانک اطلاعاتی جامع در حوزه زنان و خانواده و توجه به بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار را از اقدامات

مثبت دولت در حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ محسوب نمود با وجود این چالش‌ها و خلأهایی نیز در این لایحه به چشم می‌خورد:

– منطبق نبودن برخی از فعالیت‌ها و برنامه‌های معاونت امور زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با اهداف و وظایف این نهاد در راستای سیاستگذاری اجرایی.

– در نظر گرفتن اعتباری معادل ۱۰ میلیارد ریال جهت نگارش ۲۷ سند برای شورای فرهنگی – اجتماعی زنان در حوزه زنان و خانواده در عرض یک سال که به معنی تراکم بیش از اندازه اسناد راهبردی بدون توجه به امکان اجرایی‌سازی آنهاست.

– عدم توجه به موضوع حمایت از تولید اسباب‌بازی متناسب با فرهنگ اسلامی – ایرانی، لوازم‌التحریر با نماد اسلامی – ایرانی و همچنین نظارت بر روند واردات اسباب‌بازی در راستای منویات مقام معظم رهبری و در نظر نگرفتن ردیف برنامه مستقل برای شورای نظارت بر اسباب بازی.

– عدم توجه به ضرورت تحکیم نهاد خانواده و پیشگیری از طلاق در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با توجه به روند رو به رشد نرخ طلاق در کشور.

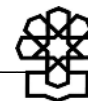
– عدم توجه به موضوع حجاب و عفاف در کشور علیرغم تأکید برنامه پنجم در این راستا.

– عدم توجه به لزوم تدوین سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده (۲۲۷) برنامه پنجم توسعه) و اجرای برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده (۲۳۰) برنامه پنجم توسعه) (با توجه به مصوبه شماره ۶۷۶۸۲/ت ۴۸۵۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۲ هیئت وزیران).

مقدمه

حوزه زنان و خانواده به‌عنوان یک حوزه فرابخشی یکی از حوزه‌های مهم و استراتژیک در نظام محسوب می‌شود. فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده سبب شده اعتبارات این حوزه، به‌صورت منسجم ذیل یک یا چند دستگاه متمرکز نشود و اعتبارات آن ذیل فصول، برنامه‌ها و دستگاه‌های مختلف قابل پیگیری باشد. به‌عبارت دیگر پراکندگی اعتبارات اختصاص داده شده به حوزه زنان و خانواده سبب شده احصای مجموع اعتبارات این حوزه تا حدودی دشوار گردد.

گزارش پیش رو تلاش دارد با توجه به اعلام وصول لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور، ضمن توصیف موضوعی اعتبارات دستگاهی و برنامه‌ای این حوزه به تفکیک دستگاه‌های اصلی و فرعی، تصویری کلی از اعتبارات اختصاص داده شده به این حوزه ارائه داده و سپس به ارائه پیشنهادهایی در این خصوص بپردازد.

ملاحظات:

همان‌طور که ذکر شد فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده سبب شده مسائل و مقولات مرتبط با آن محدود به یک حوزه نشده و در بسیاری از موضوعات بتوان ردپای مسائل مرتبط با زنان و خانواده را یافت. بدین ترتیب در بسیاری از مواد ماده واحده و یا فصول مختلف بودجه، می‌توان به مواردی اشاره کرد که در آنها بحث زنان و خانواده مورد توجه واقع شده است، از جمله این موارد می‌توان به اعتبارات مربوط به خانواده‌های شهدا، بیمارستان‌های مختص زنان، برنامه بهداشت خانواده، سیاست‌های جمعیتی، دانشگاه‌های تک‌جنسیتی زنان و... اشاره کرد. با توجه به اینکه در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی دفاتر تخصصی جهت بررسی امور مرتبط با ایثارگران، حوزه بهداشت، آموزش و پرورش و آموزش عالی و... وجود دارد، بررسی تخصصی این موضوعات به دفاتر مربوطه واگذار شده و نوشتار پیش رو صرفاً به بررسی مواردی که مستقیماً به این حوزه مرتبط می‌گردد، پرداخته است.

۱. بررسی اعتبارات و تسهیلات لحاظ شده در ماده واحده

بررسی مواد ماده واحده نشان می‌دهد تنها یک بند از مجموعه مواد ماده واحده، به‌طور خاص به حوزه زنان و خانواده مرتبط است.^۱

الف) بند «ط» تبصره «۱۹»: اعطای مجوز به مرکز امور زنان و خانواده جهت عقد تفاهمنامه با دستگاه‌های اجرایی جهت پیشبرد اهداف خود

این بند که هر ساله در بودجه سنواتی ذکر می‌شود، ماهیت بودجه‌ای نداشته و حضور آن در بودجه سنواتی صرفاً زمینه‌ساز همکاری دستگاه‌ها با معاونت امور زنان و خانواده به‌عنوان نهادی فرابخشی و هماهنگ‌کننده بوده است.

بر اساس این بند معاونت‌های امور زنان و خانواده رئیس‌جمهور مجاز می‌شود تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی در چارچوب تفاهمنامه فی‌مابین از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام رساند. در جدول ۱ وضعیت این تبصره در مقایسه با سنوات گذشته و مغایرت آن با سایر قوانین بررسی شده است:

۱. موضوع بند «ب» تبصره «۱۶» ماده واحده در خصوص در نظر گرفتن چهارده هزار و چهارصد میلیارد ریال برای ازدواج جوانان و اشتغال مددجویان سازمان زندان‌ها و همچنین بند «ب» تبصره «۲۱» با موضوع اختصاص ۱۳ هزار میلیارد ریال از درآمد حاصل از هدفمندی یارانه‌ها به ارائه تسهیلات مسکن حمایتی برای زوج‌های جوان در گزارش فصل تربیت بدنی و جوانان بررسی خواهد شد.

جدول ۱. تبصره «۱۹»، بند «ط» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

ردیف	متن بند ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۴	متن بند ماده واحده در قانون بودجه سال گذشته (در صورت وجود)	مغایرت با قانون برنامه (ماده؟)	اصلاح قوانین دائمی با ذکر عنوان قانون و ماده اصلاح شد و یا قانونگذاری جدید	پیشنهاد دفتر در مورد متن لایحه	دلایل توجیه‌کننده پیشنهاد دفتر تخصصی
	<p>ط - معاونت‌های امور زنان و خانواده و علمی و فناوری رئیس‌جمهور مجازند تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی در چارچوب تفاهمنامه فی مابین از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام رسانند.</p> <p>دستگاه‌های اجرایی مجازند تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود را به استثنای فصول (۱) و (۶)، در امور مربوط به زنان، خانواده و جوانان دستگاه متبوع خود هزینه نمایند.</p>	—	—	—	<p>«معاونت امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری» مجاز است تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی در چارچوب تفاهمنامه فی مابین از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برساند.</p> <p>معاونت امور زنان و خانواده مبنای تفاهمنامه فی مابین صورت خواهد پذیرفت جهت نظارت‌پذیر شدن این هزینه‌کرد پیشنهاد داده می‌شود هر ۶ ماه یک بار گزارش عملکرد به مجلس ارائه شود تا امکان نظارت مجلس بر نحوه این هزینه‌کرد فراهم گردد.</p>	<p>با توجه به اینکه معاونت امور زنان و خانواده فاقد قانون تأسیس می‌باشد، ولی در عین حال ردیف بودجه‌ای مستقل دارد این بند در حقیقت مشخص‌کننده یکی از وظایف قانونی مرکز جهت هزینه‌کرد اعتبارات خود و مرجعی جهت پاسخگویی درخصوص شیوه هزینه‌کرد به دیوان محاسبات است. با وجود این با توجه به اینکه هزینه‌کرد اعتبارات بر مبنای تفاهمنامه فی مابین صورت خواهد پذیرفت جهت نظارت‌پذیر شدن این هزینه‌کرد پیشنهاد داده می‌شود هر ۶ ماه یک بار گزارش عملکرد به مجلس ارائه شود تا امکان نظارت مجلس بر نحوه این هزینه‌کرد فراهم گردد.</p>

همان‌طور که در جدول فوق نیز ذکر شد با توجه به هزینه‌کرد اعتبارات مبتنی بر تفاهمنامه و کاهش زمینه‌های نظارت مجلس در این بند، پیشنهاد داده می‌شود هر ۶ ماه یک بار گزارش عملکرد به مجلس ارائه شود تا امکان نظارت مجلس بر نحوه این هزینه‌کرد فراهم گردد. علاوه بر این، بند فوق در لایحه پیشنهادی دولت تحت عنوان «الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» و همچنین مصوبه مجلس در این خصوص (ذیل ماده (۲۸)) ذکر شده است که بدین ترتیب تکرار ماده مذکور خواهد بود و حضور آن در لایحه بی‌معنا خواهد بود.

۲. اعتبارات حوزه زنان و خانواده بر حسب دستگاه و برنامه

جهت سنجش اعتبارات حوزه زنان و خانواده توجه به اعتبارات دستگاه‌ها و برنامه‌های مهم در این حیطه حائز اهمیت است. لازم به ذکر است در حوزه زنان و خانواده دستگاه‌های متعددی فعالیت می‌کنند که برخی از آنها به لحاظ ماهیت ساختار، نوع عملکرد و برنامه‌ها کاملاً مرتبط با حوزه زنان و خانواده و به نوعی دستگاه اصلی در این حیطه تلقی می‌شوند. از جمله این دستگاه‌ها باید به معاونت امور زنان و خانواده، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران و شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اشاره کرد.

علاوه بر این در بودجه سنواتی، دستگاه‌هایی نیز وجود دارند که اگرچه حوزه فعالیت آنها مستقیماً در حیطه حوزه زنان و خانواده نیست با وجود این، ذیل برنامه‌های آنها - با توجه به حیطه وظایف و اهداف سازمان - برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده حضور دارد. این دستگاه‌ها را می‌توان دستگاه‌های فرعی در این حوزه قلمداد کرد. از جمله این دستگاه‌ها می‌توان به وزارت ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی کل کشور و جامعه‌المصطفی‌العالمیه اشاره کرد.

در ادامه تلاش شده مجموعه اعتبارات این دستگاه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ در مقایسه با

قانون بودجه سال ۱۳۹۳ مورد بررسی قرار گیرد:

الف) دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده

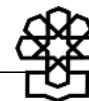
الف.۱) معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری

معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری مهمترین نهاد فعال در حوزه سیاستگذاری اجرایی در موضوع زنان و خانواده تلقی می‌شود. در ادامه اعتبارات و برنامه‌های این معاونت در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ بررسی شده است.

جدول ۲. مقایسه اعتبارات و برنامه‌های معاونت امور زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰-۷	نهاد ریاست جمهوری - معاونت امور زنان و خانواده	۷۹,۹۱۹	۱۵۰,۰۰۰	۸۷/۶۹	۰	۰	۰	۱۲۰	۱۵۰	۲۵/۰۰	۸۰,۰۳۹	۱۵۰,۱۵۰	۸۷/۶۰
۳۰۲۱۷	ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	۶۴,۹۱۹	۱۰۰,۰۰۰	۵۴/۰۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۴,۹۱۹	۱۰۰,۰۰۰	۵۴/۰۴
۳۰۲۵۲	برنامه حمایت از تشکله‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان	۱۵,۰۰۰	۴۶,۰۰۰	۲۰۶/۶۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵,۰۰۰	۴۶,۰۰۰	۲۰۶/۶۷
۳۰۲۷۴	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲۰	۱۵۰	۲۵/۰۰	۱۲۰	۱۵۰	۲۵/۰۰
۴۰۸۲۲	برنامه فناوری اطلاعات و توسعه دولت الکترونیک	۰	۴,۰۰۰	۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴,۰۰۰	۱۰۰

همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان اعتبارات این معاونت از ۸۰ میلیارد و ۳۹ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به ۱۵۰ میلیارد و ۱۵۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است که معادل ۸۸ درصد رشد در اعتبارات است. این افزایش در اعتبارات عمدتاً ناشی از افزایش اعتبارات هزینه‌ای است. بررسی اعتبارات معاونت امور زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد از مجموع ۱۵۰ میلیارد ریال اعتبارات هزینه‌ای، ۴ میلیارد و ۱۴۱ میلیون ریال برای حقوق و مزایا در نظر گرفته شده و بخش عمده این اعتبار (۱۴۵ میلیارد و ۸۵۹ میلیون ریال) برای اجرای برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده^۱ اختصاص یافته است.

- نکته حائز اهمیت در خصوص برنامه‌های ذیل معاونت امور زنان و خانواده افزایش اعتبارات «برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان» از ۱۵ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به ۴۶ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ است که به معنی رشد ۲۰۶ درصدی است. این افزایش اعتبار عمدتاً ناشی از حذف این برنامه از ذیل برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ و اختصاص مجموع این اعتبار برای معاونت امور زنان و خانواده است. توضیح آنکه در بودجه سنواتی سال‌های گذشته، اعتبار برنامه «حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان» به صورت مشترک به وزارت ورزش و جوانان و معاونت امور زنان و خانواده اختصاص می‌یافت. اعتبار این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ در مجموع ۳۶ میلیارد و ۷۳۴ میلیون ریال بود که تنها ۱۵ میلیارد ریال آن به معاونت زنان و خانواده اختصاص یافته بود. در بودجه سال ۱۳۹۴ اعتبار این برنامه از ۳۶ میلیارد و ۷۳۴ میلیون ریال در مجموع (جمع اعتبار این برنامه برای وزارت ورزش و جوانان و معاونت امور زنان و خانواده) به ۴۶ میلیارد ریال افزایش یافته و مجموع این رقم نیز در اختیار معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری قرار گرفته است.

- اعتبار برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و خانواده نیز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ به صورت مشترک بین دو دستگاه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده و معاونت امور زنان و خانواده اختصاص یافته است. مجموع این اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، ۱۱۰ میلیارد و ۵۲ میلیون ریال است که از این میزان ۱۰۰ میلیارد ریال به معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری اختصاص یافته است. اعتبار این برنامه برای معاونت امور زنان و خانواده در مقایسه با سال گذشته ۵۴ درصد رشد مثبت را تجربه کرده است.

- علاوه بر این برای معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، برای اولین بار برنامه‌ای تحت عنوان «فناوری اطلاعات و توسعه دولت الکترونیک» به مبلغ ۴ میلیارد ریال

۱. برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده (۳۰۲۱۷)، برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان (۳۰۲۵۲) و برنامه فناوری اطلاعات و توسعه دولت الکترونیک (۴۰۸۲۲).

اختصاص یافته است. این برنامه براساس شرح اقدامات ذکر شده در جدول برآورد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ملی بر حسب برنامه و فعالیت در سال ۱۳۹۴، پیوست ۴، به حمایت از بانک‌های اطلاعاتی در حوزه زنان و خانواده اختصاص خواهد یافت.

یکی از نکات حائز اهمیت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ ذکر شرح فعالیت ذیل هر برنامه است. با توجه به اهمیت برنامه‌های ذیل معاونت امور زنان و خانواده در ادامه تلاش شده شرح اقدام هر برنامه مورد بررسی قرار گیرد:

جدول ۳. بررسی شرح فعالیت‌های معاونت امور زنان و خانواده

(میلیون ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

شماره دستگاه / برنامه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۴	هدف کمی	
				سنجه عملکرد	مقدار
۳۰۲۱۷	برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	ارتقای مهارت‌های شغلی زنان	۲۰,۰۰۰	طرح	۲۰
		ارتقای وضعیت بهداشت روانی و سلامت جسمانی زنان و خانواده	۲۰,۰۰۰	نفر	۳۰
		برگزاری نشست‌ها و نمایشگاه‌ها	۱۰,۰۰۰	همایش	۱۰۰
		تحقیق، مطالعه، مشاوره و ترجمه درخصوص مسائل زنان	۲۰,۰۰۰	طرح	۲۰
		تشویق زنان ایثارگر، هنرمند، محقق، نویسنده، کارآفرین و نخبه	۲۰,۰۰۰	طرح	۲۰
		حمایت از برنامه‌های آموزشی و طرح‌های فرهنگی	۱۰,۰۰۰	طرح	۱۰
۳۰۲۵۲	برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان	برگزاری مراسم روز زن و روز ملی خانواده	۲,۰۰۰	مراسم	۱
		حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های بانوان	۴۴,۰۰۰	تشکل	۱۰
۴۰۸۲۲	برنامه فناوری اطلاعات و توسعه دولت الکترونیک	حمایت از بانک‌های اطلاعاتی در حوزه زنان و خانواده	۴,۰۰۰	سامانه	۴۰
۳۰۲۷۴	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	-	۱۵۰		

درخصوص جدول فوق ذکر این نکات ضروری است:

- با توجه به فقدان بانک اطلاعاتی جامع در حوزه زنان و خانواده و نظر به فرابخشی بودن این حوزه، اختصاص اعتبار ۴ میلیارد ریال جهت تهیه ۴۰ سامانه در این حیطة، اقدامی مثبت در حوزه رصد فعالیت‌های حوزه زنان و خانواده تلقی می‌شود.

- نگاهی به شرح فعالیت‌های ذکر شده ذیل برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده نشان می‌دهد عمده فعالیت‌ها، بر توانمندسازی زنان متمرکز شده و در راستای موضوع تحکیم خانواده شرح اقدام مشخصی حضور ندارد. امری که علاوه بر ناسازگاری با عنوان برنامه مذکور، با اسناد بالادستی نظام به‌ویژه ماده (۲۳۰) برنامه پنجم و لزوم توجه به موضوع تحکیم خانواده و همچنین لزوم برنامه‌ریزی در راستای کاهش نرخ طلاق در کشور هماهنگ نیست.

- در ذیل برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و خانواده تنها ارتقای مهارت‌های شغلی زنان و در نتیجه مشارکت اقتصادی زنان مد نظر قرار گرفته و برنامه‌ریزی ویژه‌ای در راستای حمایت از زنان خانه‌دار که ۶۰ درصد جامعه زنان را تشکیل می‌دهد، مد نظر قرار نگرفته است.

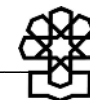
- نکته حائز اهمیت دیگر اختصاص ۴۴ میلیارد ریال (معادل ۴ میلیارد تومان) برای حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های بانوان است. براساس جدول فوق، این رقم برای حمایت از تنها ۱۰ تشکل مد نظر قرار گرفته که معادل ۴ میلیارد ریال (۴۴۰ میلیون تومان) برای هر تشکل است. با توجه به مشخص نبودن معیار و شاخص‌های انتخاب و حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های این حوزه، این اقدام یکی از نکات قابل تأمل در لایحه محسوب می‌شود.

- علاوه بر این در شرح فعالیت‌های ذکر شده مشخص نیست چه نسبتی بین برگزاری مراسم روز زن و روز ملی خانواده و برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان برقرار است؟ به عبارت دیگر مشخص نیست برگزاری مراسم روز زن و خانواده چگونه منجر به حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی زنان و جوانان خواهد شد؟

- جهت ارتقای وضعیت بهداشت روانی و سلامت جسمانی زنان و خانواده نیز تنها ۳۰ نفر مورد پوشش قرار گرفته‌اند که با توجه به هزینه‌کرد ۲۰ میلیارد ریال (۶۶ میلیون تومان برای هر نفر) در مجموع برای این اقدام ابهامات زیادی درخصوص نحوه هزینه‌کرد این اعتبار وجود دارد. در عین حال توجه به این نکته ضروری است که موضوع سلامت جسمانی و روانی زنان از وظایف و مأموریت‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و بدین ترتیب توجه به این موضوع و صرف اعتبار در این راستا از سوی معاونت امور زنان و خانواده به‌عنوان دستگاه سیاستگذار اجرایی نه تنها هدفمند نبوده، بلکه با حیطة وظایف این معاونت نیز ناسازگار است. نظر به عدم توجه به

موضوع تحکیم خانواده ذیل برنامه‌های یاد شده و توضیحات مذکور، پیشنهاد می‌گردد اعتبار این فعالیت برای موضوع تحکیم خانواده لحاظ گردد.

*با توجه به اینکه در خصوص بسیاری از اقدامات ذکر شده ذیل برنامه‌های معاونت مانند حمایت از تعاونی‌های بانوان، ارتقای وضعیت بهداشت روانی و سلامت جسمانی زنان و خانواده، متولی مشخصی در دستگاه اجرایی وجود دارد انتظار می‌رود فعالیت‌های ذکر شده جهت هزینه‌کرد بودجه معاونت، در راستای مشخص نمودن مسیر سیاستگذاری اجرایی در حوزه زنان و خانواده گام بردارد و تنقیح قوانین و مصوبات دولت را در جهت بهبود وضعیت زنان در دستور کار خود قرار دهد نه هزینه‌کرد اعتبارات در اموری که در آن رابطه، متولی مشخصی در دستگاه‌های اجرایی حضور دارد.

۲.الف) شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده

شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده که یکی از شوراهای اقماری شورای عالی انقلاب فرهنگی محسوب می‌شود، به‌عنوان یکی از نهادهای اصلی سیاستگذار در حوزه زنان و خانواده تلقی می‌شود. در ادامه اعتبارات و برنامه‌های این معاونت در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ بررسی شده است:

جدول ۴. مقایسه اعتبارات و برنامه‌های شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تملک دارایی سرمايه‌ای			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان دستگاه و برنامه	کد دستگاه
درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳		
۱۶/۴۹	۱۵,۱۷۰	۱۳,۰۲۳	۱۸/۳۱	۱۶۸	۱۴۲	۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۶/۶۶	۱۴,۸۵۲	۱۲,۷۳۱	شورای فرهنگی - اجتماعی زنان	۱۱۳۶۰۰-۲
۱۰۰	۴,۹۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۴,۹۵۰	۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۰۵۱۰
۱۰۰	۱۰,۰۵۲	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۱۵۰	۰	۱۰۰	۹,۹۰۲	۰	برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	۳۰۲۱۷
۱۸/۳۱	۱۶۸	۱۴۲	۱۸/۳۱	۱۶۸	۱۴۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۳۰۲۷۴
-۱۰۰	۰	۱۲,۸۸۱	۰	۰	۰	-۱۰۰	۰	۱۵۰	-۱۰۰	۰	۱۲,۷۳۱	برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان	۳۰۲۶۱

همان‌طور که ملاحظه می‌شود اعتبار شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده با ۱۶ درصد افزایش از ۱۳ میلیارد و ۲۳ میلیون ریال به ۱۵ میلیارد و ۱۷۰ میلیون ریال افزایش یافته است. بخشی از این افزایش اعتبار به علت افزایش ۱۸ درصدی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای این شورا از ۱۴۲ میلیون ریال به ۱۶۸ میلیون ریال و بخش دیگر آن به علت افزایش ۱۶ درصدی اعتبارات هزینه‌ای آن است. از مجموع ۱۴ میلیارد و ۸۵۲ میلیون ریال اعتبار هزینه‌ای شورا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، ۴ میلیارد و ۳۳۲ میلیون ریال برای حقوق و مزایای مستمر در نظر گرفته شده و مبلغ ۱۰ میلیارد و ۵۲۰ میلیون ریال آن برای اجرای برنامه‌های شورا^۱ اختصاص یافته است.

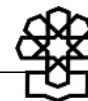
نکته حائز اهمیت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ در خصوص برنامه‌های شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده، حذف برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان از ذیل برنامه‌های شورا و در مقابل جایگزین شدن آن با برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده و پژوهش‌های کاربردی است. توضیح آنکه در بودجه سنواتی سال‌های گذشته، شورای فرهنگی - اجتماعی زنان، براساس برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان اعتبار دریافت می‌کرد. با این حال با توجه به ناسازگاری شرح وظایف شورا و فعالیت‌های آن، که عمدتاً در حیطه سیاستگذاری است با عنوان برنامه مذکور که عمدتاً شامل امور اجرایی می‌گشت، لزوم تغییر عنوان برنامه شورا در راستای شرح وظایف آن ضروری می‌نمود. این نکته در گزارش‌های سال‌های گذشته مرکز پژوهش‌ها نیز مورد تأکید قرار گرفته بود.^۲

این امر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ تحقق یافته و عنوان برنامه شورا از برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان به برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده و پژوهش‌های کاربردی تغییر یافته است. بدین ترتیب برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ اعتبار دریافت نکرده و حذف شده است. در مقابل شورا براساس دو برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده و پژوهش‌های کاربردی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، اعتباری معادل ۱۴ میلیارد ریال دریافت نموده که در مقایسه با اعتبار برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان در قانون بودجه سال ۱۳۹۳، ۱۶ درصد رشد را نشان می‌دهد.

در جدول زیر شرح فعالیت‌های شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده ذیل برنامه‌های یاد شده ذکر شده است.

۱. برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده (۳۰۲۱۷).

۲. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۳۵. حوزه زنان و خانواده، شماره مسلسل ۱۲۲۷۵ و گزارش بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۳۶. حوزه زنان و خانواده، شماره مسلسل ۱۲۹۰۰.

جدول ۵. بررسی شرح فعالیت‌های شورای فرهنگی - اجتماعی زنان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور (میلیون ریال)

هدف کمی	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۴			شرح فعالیت	برنامه	شماره دستگاه/ برنامه	
	هزینه واحد	مقدار	سنجه عملکرد				
	۲۲۵	۲۲	پروژه	۴,۹۵۰	انجام پژوهش‌های کاربردی مرتبط	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۰۵۱۰
	۳۷۲	۲۷	سند	۱۰,۰۵۲	راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی زنان	برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	۳۰۲۱۷
				۱۶۸	-	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۳۰۲۷۴

در خصوص جدول فوق ذکر این نکات ضروری است:

- همان‌طور که ملاحظه می‌شود ذیل برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده باید اقدام به راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی زنان با استفاده از تهیه ۲۷ سند با اعتباری معادل ۱۰ میلیارد ریال در مجموع (۳۷۲ میلیون ریال برای هر سند) کند. نکته حائز اهمیت آنکه به نظر می‌رسد نگارش ۲۷ سند در حوزه زنان و خانواده در عرض یک سال به معنی تراکم بیش از اندازه اسناد راهبردی بدون توجه به امکان اجرایی‌سازی آنها است.

- ازسوی دیگر علیرغم مأموریت‌های شورا که در حیطه مسائل فرهنگی و اجتماعی زنان و خانواده صورت می‌پذیرد، ذیل برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده تنها موضوع راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی زنان مد نظر قرار گرفته و موضوع تحکیم خانواده و سیاستگذاری در این راستا به فراموشی سپرده شده است.

۳.الف) شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران که از تجمیع جامعه‌الزهره و حوزه‌های علمیه خواهران شکل گرفته است تا پیش از لایحه سال ۱۳۹۲ در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی اعتبار دریافت می‌نمود با وجود این، دستگاه از لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ تاکنون ردیف مستقل دریافت نموده است. این شورا در حال حاضر حمایت از مدارس و طلاب حوزوی در حوزه خواهران را برعهده دارد. در ادامه مجموعه اعتبارات و برنامه‌های این شورا در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۶. مقایسه اعتبارات و برنامه‌های شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

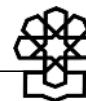
(میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات	
		قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۴
۱۱۴۳۱۸	شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران	۰	۱,۲۵۴,۹۲۵	۴/۳۳	۰	۱۷۲,۵۰۰	۰	۱,۳۷۵,۳۲۵	۵۷/۹۷	۱,۳۷۵,۳۲۵	۱,۵۲۷,۴۲۵	
۳۰۲۱۴	برنامه احداث، تأمین، نگهداری و اداره اماکن و فضاهای فرهنگی	۰	۰	۰	۰	۱۷۲,۵۰۰	۰	۱۷۲,۵۰۰	۵۷/۹۷	۱۷۲,۵۰۰	۲۷۲,۵۰۰	
۳۰۲۵۴	برنامه حمایت از مدارس و طلاب حوزوی - شورای عالی حوزه‌های علمیه خواهران	۰	۱,۲۵۴,۹۲۵	۴/۳۳	۰	۰	۰	۱,۲۵۴,۹۲۵	۰	۱,۲۵۴,۹۲۵	۱,۲۵۴,۹۲۵	

همان‌طور که ملاحظه می‌شود مجموع اعتبار شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران از یک هزار و ۳۷۵ میلیارد و ۳۲۵ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به یک هزار و ۵۲۷ میلیارد و ۴۲۵ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ افزایش یافته که معادل ۱۱ درصد رشد اعتبارات است. رشد اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شورا معادل ۶۰ درصد است که در برنامه احداث، تأمین نگهداری و اداره اماکن و فضای فرهنگی (۳۰۲۱۴) به وقوع پیوسته است. اعتبارات هزینه‌ای شورای سیاست‌گذاری از یک هزار و ۲۰۲ میلیارد ۸۲۵ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به یک هزار و ۲۵۴ میلیارد و ۹۲۵ میلیون ریال در لایحه ۱۳۹۴ افزایش یافته که معادل ۴ درصد رشد اعتبارات هزینه‌ای است. تمامی این اعتبار صرف اجرای برنامه‌های محول به شورا گشته و برای حقوق و مزایا اعتباری اختصاص نیافته است.^۱

تربیت ۷۰ هزار طلبه زن از جمله اقدامات و فعالیت‌هایی است که ذیل برنامه حمایت از مدارس و طلاب حوزوی ذکر شده است. جهت حمایت از آموزش طلاب علوم دینی (خواهران) مبلغی معادل ۸۶۴ میلیارد ریال اعتبار مد نظر گرفته شده به معنی هزینه‌کرد ۱۲ میلیون ریال برای هر نفر است. حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، تبلیغی و پژوهشی علوم دینی (خواهران) از جمله اقدامات دیگر ذکر شده ذیل برنامه‌های شورا است. جهت اعمال این حمایت، ۳۹۰ میلیارد ریال برای ۷۰ هزار طلبه مد نظر گرفته شده است.

۱. برنامه حمایت از مدارس و طلاب علوم حوزوی (۳۰۲۵۴).

۴.الف) شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را تنها دستگاه فعال در عرصه فعالیت فرهنگی - هنری خاص کودکان می‌توان دانست. این شرکت با هدف ایجاد امکانات لازم جهت رشد و پرورش فکری و ذوقی کودکان و نوجوانان تشکیل شده است. در ادامه مجموعه اعتبارات این کانون در مقایسه با سال ۱۳۹۳ مورد بررسی قرار گرفته است:

جدول ۷. مقایسه اعتبارات و برنامه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	
۲۸۴۰۰۰	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۶۵۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰	۷/۶۹	۰	۰	۰	۱۱,۸۸۲	۳۴,۰۲۱	۱۸۶/۳۲	۶۶۱,۸۸۲	۷۳۴,۰۲۱	۱۰/۹۰
۳۰۲۲۹	برنامه تأمین خدمات فرهنگی و دینی اوقات فراغت	۴۸۹,۲۲۵	۵۳۸,۰۱۰	۹/۹۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۸۹,۲۲۵	۵۳۸,۰۱۰	۹/۹۷
۳۰۲۳۲	برنامه تأمین وسایل کمک آموزشی و سرگرم‌کننده	۸,۴۰۰	۹,۷۲۰	۱۵/۷۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸,۴۰۰	۹,۷۲۰	۱۵/۷۱
۳۰۲۳۹	برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی	۱۲۷,۵۰۰	۱۳۶,۹۵۰	۷/۴۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲۷,۵۰۰	۱۳۶,۹۵۰	۷/۴۱
۳۰۲۵۹	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۱۴,۰۰۰	۱۵,۳۲۰	۹/۴۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴,۰۰۰	۱۵,۳۲۰	۹/۴۳
۳۰۲۷۴	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱,۸۸۲	۳۴,۰۲۱	۱۸۶/۳۲	۱۱,۸۸۲	۳۴,۰۲۱	۱۸۶/۳۲
۳۰۴۷۹	برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت	۱۰,۸۷۵	۰	-۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰,۸۷۵	۰	-۱۰۰

همان‌طور که ملاحظه می‌شود کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با ۱۱ درصد افزایش اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ در مقایسه با سال گذشته مواجه شده است. اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای این دستگاه با ۱۸۶ درصد رشد از ۱۱ میلیارد و ۸۸۲ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به ۳۴ میلیارد و ۲۱ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. این افزایش اعتبار در برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات (۳۰۲۷۴) صورت گرفته است. اعتبارات هزینه‌ای کانون نیز از ۶۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ به ۷۰۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. نگاهی به جدول ۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد تمامی ۷۰۰ میلیارد ریال اعتبار هزینه‌ای صرف اجرای برنامه‌های شورا^۱ خواهد شد و هزینه‌ای برای حقوق و مزایا مستمر در نظر گرفته نشده است.

علت حذف برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت از ذیل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، انتقال اعتبارات مربوط به این برنامه از ذیل دستگاه‌ها به زیرمجموعه برنامه‌های سازمان بازنشستگی کشوری است.

نگاهی به شرح فعالیت‌های ذکر شده در پیوست ۴ نشان می‌دهد اگرچه ذیل برنامه‌های کانون، موضوعاتی از قبیل تولید فیلم‌های کوتاه و بلند برای کودکان و نوجوانان (۵ میلیارد و ۷۰۰ میلیون ریال برای ۱۵ فیلم) برگزاری جشنواره ملی و بین‌المللی کودکان و نوجوانان (۴ میلیارد و ۶۲۰ میلیون ریال برای ۱۴ جشنواره) تولید اول ۴۵ هزار قطعه وسایل سرگرم‌کننده برای کودکان و نوجوانان (به ارزش ۴ میلیارد و ۷۲۵ میلیون ریال) و ... مورد توجه قرار گرفته با وجود این از یکسو اعتبارات در نظر گرفته چندان قابل توجه نیست و ازسوی دیگر علیرغم اهمیت موضوع ساماندهی و نظارت بر اسباب‌بازی‌ها، این موضوع در ذیل برنامه‌های این شورا دیده نشده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۱۹ در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی به موضوع نقش اسباب‌بازی‌ها در فرآیند تهاجم فرهنگی و لزوم نظارت بر اسباب‌بازی‌های خارجی و همچنین تولید اسباب‌بازی داخلی معنی‌دار و تهیه پیوست فرهنگی در این راستا تأکید ورزیده‌اند.^۲ لازم به ذکر است

۱. برنامه تأمین خدمات فرهنگی و دینی اوقات فراغت (۳۰۲۲۹)، برنامه تأمین وسایل کمک آموزشی و سرگرم‌کننده (۳۰۲۳۲)، برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی (۳۰۲۳۹)، برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی (۳۰۲۵۹).

۲. «بنابر این تهاجم فرهنگی یک حقیقتی است که وجود دارد؛ می‌خواهند بر روی ذهن ملت ما و بر روی رفتار ملت ما - جوان، نوجوان، حتی کودک - اثرگذاری کنند. این بازی‌های اینترنتی ازجمله همین است؛ این اسباب‌بازی‌هایی که وارد کشور می‌شود ازجمله همین است که من چقدر سر قضیه تولید اسباب‌بازی داخلی معنی‌دار و جذاب حرص خوردم با بعضی از مسئولین این کار که این کار را دنبال نکنند؛ البته بحمدالله ظاهراً اینجا یک تصمیمی در این زمینه گرفته شد، حالا ان‌شاء... همان تصمیم را هم دنبال کنید که اجرایی بشود. خوب، دوستان ما آمدند در یکی از دستگاه‌های فعال و مسئول، عروسک‌های خوبی درست کردند؛ خوب هم بود؛ اول هم حساسیت طرف مقابل را - یعنی مخالفین را، خارجی‌ها را - برانگیخت که اینها آمدند در مقابل باری و مانند اینها، این [عروسک‌ها] را درست کردند؛ ولی نگرفت. من به اینها گفتم که اشکال کار شما این است که شما آمدید به فلان نام، یک پسری را، یک دختری را آوردید در بازار، این عروسک شما را بچه ما اصلاً نمی‌شناسد - ببینید، پیوست فرهنگی که می‌گوییم اینهاست - خوب، یک عروسک است فقط، درحالی که مرد عنکبوتی را بچه ما می‌شناسد، بتمن را بچه ما می‌شناسد. ده بیست فیلم درست کرده‌اند، این فیلم را آنجا دیده، بعد که می‌بیند همان عروسکی که در فیلم داشت کار می‌کرد، در مغازه هست، به پدر و مادرش می‌گوید این را

جهت ساماندهی اسباب‌بازی‌های کودکان در سال ۱۳۷۷ از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی شورایی تحت عنوان شورای نظارت بر اسباب‌بازی‌ها شکل گرفته که اگرچه متشکل از دستگاه‌های مختلفی از جمله نمایندگان دستگاه‌هایی چون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت آموزش و پرورش، صنعت، معدن و تجارت و ... هستند با وجود این براساس اساسنامه، دبیرخانه شورا در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان متمرکز شده است. با توجه به اهمیت این بحث عدم توجه ویژه به موضوع شورای نظارت بر اسباب‌بازی‌ها جهت ساماندهی و نظارت بر روند تولید و واردات این محصولات و همچنین سیاستگذاری درخصوص تولید اسباب‌بازی داخلی خلاق از خلأهای لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ می‌باشد.

ب) دستگاه‌های فرعی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

همان‌طور که ذکر شد در کنار دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده، در لایحه بودجه، مجموعه دستگاه‌هایی نیز وجود دارند که اگرچه حیطه وظایف آنها به‌طور مشخص مرتبط با حوزه زنان و خانواده نیست، اما ذیل برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های آنها اقداماتی ذکر شده که در حیطه امور مرتبط با موضوع زنان و خانواده قرار می‌گیرد؛ در ادامه هر یک از این دستگاه‌ها به همراه مجموعه برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده مورد بررسی قرار گرفته است:

۱.ب) وزارت ورزش و جوانان

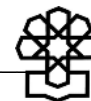
اگرچه وزارت ورزش و جوانان در ارتباط با بخش جوانان و ورزش به‌طور تخصصی فعالیت می‌کند با این حال در ذیل برنامه‌ها و شرح اقدامات این وزارتخانه، برنامه‌ها و فعالیت‌هایی وجود دارد که با حوزه زنان و خانواده مرتبط است: در ادامه جدول اعتبارات این دستگاه به همراه برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ ذکر شده است.

برای من بخريد؛ عروسک را می‌شناسد؛ این پیوست فرهنگی [است]. شما بایستی این عروسک را که ساختید، در کنار ساخت عروسک، ده بیست فیلم کودک درست می‌کردید برای اینکه این عروسک معرفی بشود پیش بچه‌ها؛ بعد که معرفی شد، آن وقت خودشان می‌خرند، [ولی] وقتی معرفی نشد، بازار ندارد و ورشکست می‌شود؛ و ورشکست شد. یعنی یک چنین دقت‌هایی را بایست کرد. به‌رحال این تهاجم فرهنگی به این شکل یک واقعیتی است». بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۱۹ در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی.

جدول ۸. مقایسه اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در وزارت ورزش و جوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان	کد دستگاه
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳		
												وزارت ورزش و جوانان	۱-۱۲۸۵۰۰
۱۰۰	۱۴۲,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۱۴۲,۰۰۰	۰	برنامه گسترش ورزش بانوان	۳۰۵۲۰
-۱۰۰	۰	۶۸,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱۰۰	۰	۶۸,۰۰۰	برنامه ساماندهی ازدواج جوانان	۳۰۲۸۷
-۱۰۰	۰	۲۱,۷۳۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱۰۰	۰	۲۱,۷۳۴	برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان	۳۰۲۵۲

براساس جدول ۸ سه برنامه از مجموعه برنامه‌های ذیل وزارت ورزش و جوانان با حوزه زنان و خانواده مرتبط است:

برنامه گسترش ورزش بانوان، برنامه ساماندهی وزارت ورزش و جوانان و برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان (که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ از ذیل برنامه‌های وزارت حذف شده‌اند) در خصوص برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده نکات زیر قابل تأمل است:

همان‌طور که ملاحظه می‌شود برنامه «گسترش ورزش بانوان» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای اولین بار به ذیل برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان اضافه شده است. تجلیل از قهرمانان ورزش بانوان (۱۰۰ نفر با اختصاص ۳۸۰ میلیون ریال برای هر قهرمان زن) و کمک به فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی مختص بانوان (۱۳ هزار فدراسیون و هیئت با اعتبار ۱۰۴ میلیارد ریال) از جمله فعالیت‌های ذکر شده ذیل این برنامه است. با توجه به شکل‌گیری معاونت امور بانوان و توسعه ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان، الزامات متعدد قانونی در خصوص حمایت از ورزش بانوان از جمله سیاست‌های فرهنگی اجتماعی ورزش زنان در کشور و سیاست‌های بهبود گذران اوقات فراغت زنان و دختران مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و همچنین فعالیت ۴۲ فدراسیون ورزشی در امور بانوان، توجه به ورزش بانوان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ را یکی از اقدامات مثبت در حوزه زنان و خانواده می‌توان محسوب کرد با وجود این در ذیل فعالیت‌های ذکر شده برای این برنامه، تنها ورزش قهرمانی مورد توجه قرار گرفته و موضوع حمایت از ورزش همگانی بانوان مورد اغفال واقع شده است.

ازسوی دیگر وزارت ورزش و جوانان در بودجه سنواتی سال‌های گذشته بخشی از اعتبارات خود را صرف برنامه‌ای تحت عنوان «برنامه ساماندهی ازدواج جوانان» می‌کرد. این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ حذف شده است. با این حال نگاهی به پیوست ۴ این لایحه و شرح اقدامات ذیل هر برنامه نشان می‌دهد، ذیل برنامه فرهنگی و تربیتی جوانان (۳۰۲۹۴) برخی از اقدامات پیرامون ازدواج از قبیل برگزاری همایش‌ها، نمایشگاه‌ها و جشنواره امور جوانان در امر ازدواج، حمایت از ایجاد مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده، حمایت از برنامه مشاوره و تحکیم خانواده، حمایت از تولیدات فرهنگی هنری در موضوع ازدواج جوانان ذکر شده است. با وجود این با توجه به قانون برنامه پنجم توسعه و لزوم ساماندهی و اعتباربخشی به مراکز مشاوره ازدواج جوانان و تحکیم بنیان خانواده بر طبق ماده (۴۳)، مناسب‌تر بود حمایت از مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده به‌عنوان ردیف برنامه‌ای مستقل ذیل وزارت ورزش و جوانان مطرح گردد و اعتبار فعالیت «حمایت از برنامه مشاوره و تحکیم خانواده» و همچنین «حمایت از ایجاد مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده» ذیل آن قرار گیرد.

نکته قابل تأمل دیگر حذف برنامه حمایت از تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی جوانان و زنان از ذیل برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان و اختصاص کل اعتبار این برنامه به معاونت امور زنان و خانواده است (جهت اطلاع بیشتر به جدول ۲ مراجعه کنید). با توجه به عنوان برنامه و ذکر عبارت «حمایت از تشکل‌های حوزه جوانان»، حذف این برنامه از ذیل فعالیت‌های وزارت ورزش و جوانان قابل تأمل است.

نکته حائز اهمیت در خصوص اقدامات ذکر شده در ذیل وزارت ورزش و جوانان، عدم توجه به جایگاه سیاستگذاری وزارت ورزش و جوانان در موضوع سیاستگذاری و راهبری دستگاه‌های مؤثر و تأثیرگذار در فرآیند ازدواج جوانان و تحکیم خانواده است. همان‌طور که در سطور بالا ذکر شد برنامه ساماندهی ازدواج جوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ حذف شده و در مقابل عمده اقداماتی که ذیل برنامه خدمات تربیتی و فرهنگی ذکر شده بعد اجرایی دارد و در راستای سیاستگذاری و راهبری دستگاه‌های اجرایی برای وزارت ورزش و جوانان در راستای موضوع تحکیم خانواده برنامه و اقدامی تعریف نشده است.

۲.۲) سازمان بهزیستی کل کشور

اگرچه حیطه فعالیت سازمان بهزیستی به‌طور خاص در حوزه فعالیت‌های زنان و خانواده قرار نمی‌گیرد، اما ذیل برنامه‌های این سازمان دو برنامه به‌صورت خاص مختص به حوزه زنان و خانواده قرار دارد:

جدول ۹. مقایسه اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در سازمان بهزیستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تمک دارایی			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان	کد دستگاه
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳		
												سازمان بهزیستی کشور	۱۳۱۵۰۰
۳۵/۶۷	۳۵۲,۷۵۰	۲۶۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵/۶۷	۳۵۲,۷۵۰	۲۶۰,۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و فرزندان	۳۰۴۰۱
۱۰۰	۸۸۱,۰۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۸۸۱,۰۱۳	۰	برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	۳۰۴۵۷

همان‌طور که ملاحظه شد از مجموعه برنامه‌های ذیل سازمان بهزیستی دو برنامه به‌طور خاص با حوزه زنان و خانواده مرتبط است: برنامه حمایت از خانواده و فرزندان و برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان.

اولین برنامه مرتبط با حوزه زنان و خانواده، برنامه حمایت از خانواده و فرزندان است که با رشدی معادل ۳۵ درصد در اعتبارات خود مواجه شده است. نگاهی به شرح فعالیت‌های ذیل این برنامه نشان می‌دهد سازمان بهزیستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، ذیل این برنامه اقدامات متعددی را در دستور کار قرار داده است از جمله این فعالیت‌ها می‌توان به تقویت و توسعه گروه‌های همیار زنان (شامل ۹۲۵ نفر با اعتباری معادل ۴۱ میلیون ریال برای هر نفر)، پرداخت سرمایه کار و آماده‌سازی شغلی زنان سرپرست خانوار (۲۲ میلیارد ریال برای ۲۰۰ نفر)، تأمین ودیعه مسکن زنان سرپرست خانوار (۱۵ میلیارد ریال برای ۱۵۰ نفر)، سلامت جسمی و روانی زنان خانواده‌های نیازمند (۱۸ میلیارد ریال برای ۱۴۰۰ نفر) و ارتقای توان علمی و تربیتی فرزندان تحت پوشش (۱۹ میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال برای ۱۱ هزار نفر)، کمک به خانواده‌های دارای فرزند چندقلو (۲۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال برای ۲۰ هزار نفر) و..... اشاره کرد.

علاوه بر این سازمان بهزیستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور برای اولین بار برنامه‌های تحت عنوان «حمایت از کودکان و نوجوانان» با مبلغ ۸۸۱ میلیارد ریال اعتبار دریافت کرده است. این سازمان در ذیل این برنامه فعالیت‌هایی چون ارتقای توان علمی، آموزشی و تربیتی کودکان و نوجوانان تحت سرپرستی، ارتقای توانمندی و ترخیص فرزندان تحت سرپرستی، حمایت از دانش‌آموزان شین‌آباد، کمک به تأمین شهریه مهدکودک‌های خانواده‌های کم‌درآمد، کمک به نگهداری فرزندان در مراکز و مؤسسات غیردولتی، کمک به نگهداری کودکان و نوجوانان در خانواده را مورد توجه قرار داده است.

علاوه بر این بررسی شرح فعالیت‌های ذکر شده ذیل سازمان بهزیستی نشان می‌دهد اگرچه موضوع ساماندهی کودکان خیابانی - که امروزه به معضل جدی در کلان‌شهرها تبدیل شده - فاقد ردیف برنامه مشخصی است اما بهزیستی ذیل برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی، مبلغی معادل ۱۲ میلیارد ریال را جهت ساماندهی ۸۰۰۰ کودک اختصاص داده است. با وجود این به‌نظر نمی‌رسد اعتبار در نظر گرفته شده (یک میلیون ریال برای هر کودک) بتواند به‌صورت مؤثر و کارآمدی در کاهش این آسیب اجتماعی تأثیرگذار باشد و بدین ترتیب تحقق هدف برنامه در حاله‌ای از ابهام است.

موضوع پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی و شهری نیز ذیل فعالیت‌های ذکر شده برای برنامه بیمه‌های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. بر این اساس در سال ۱۳۹۴، ۳۷ هزار

زن سرپرست خانوار روستایی با اعتبار ۵ میلیارد ریال و ۵۵ هزار زن سرپرست خانوار شهری با اعتبار ۳۴۳ میلیارد ریال تحت پوشش بیمه اجتماعی سازمان بهزیستی قرار خواهند گرفت. با وجود این برای برخی از موضوعات تحت پوشش این سازمان از جمله اورژانس اجتماعی، بازپروری زنان و دختران آسیب‌دیده و در معرض آسیب، حمایت از افراد مبتلا به اختلال هویت جنسی اقدام مشخصی ذیل برنامه‌های این سازمان ذکر نشده است.

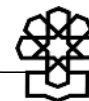
۳.ب) جامعةالمصطفی‌العالمیه

جامعةالمصطفی‌العالمیه نیز از جمله دستگاه‌هایی است که اگرچه حیطة اصلی فعالیت‌های آن به حوزه زنان و خانواده مرتبط نیست، اما این دستگاه به‌علت دریافت برنامه «حمایت از خانواده و فرزندان» در حوزه زنان و خانواده قرار گرفته است.

جدول ۱۰. مقایسه اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در جامعه‌المصطفی‌العالمیه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تمک دارایی			اعتبارات اختصاصی			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان	کد دستگاه
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳		
												جامعه‌المصطفی‌العالمیه	۱۱۴۴۰۰
-۵/۴۶	۳۴۹,۲۲۰	۳۶۹,۴۰۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۵/۴۶	۳۴۹,۲۲۰	۳۶۹,۴۰۷	برنامه حمایت از خانواده و فرزندان	۳۰۴۰۱

همان‌طور که ملاحظه می‌شود برنامه حمایت از خانواده و فرزندان علاوه بر سازمان بهزیستی به جامعه‌المصطفی‌العالمیه نیز تعلق می‌گیرد. اعتبار برنامه حمایت از خانواده و فرزندان در جامعه‌المصطفی‌العالمیه با ۵ درصد رشد منفی همراه بوده است. براساس شرح اقدامات ذکر شده ۷۰ هزار و ۴۰۰ نفر تحت پوشش این برنامه در راستای فعالیت‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها قرار خواهند گرفت که به معنی هزینه‌کرد ۴ میلیون ریال برای هر نفر است.

* بدین ترتیب برای برنامه حمایت از خانواده و فرزندان در مجموع (جمع اعتبارات جامعه‌المصطفی و سازمان بهزیستی) رقمی معادل ۱ هزار و ۱۳۴ میلیارد ریال در نظر گرفته شده که در مقایسه با سال گذشته (۷۴۱ میلیارد در قانون بودجه سال ۱۳۹۳) ۵۳ درصد رشد مثبت را نشان می‌دهد.

۴.ب) سایر دستگاه‌ها

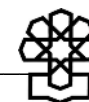
علاوه بر موارد ذکر شده که اعتبار اختصاص یافته مبتنی بر دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده و یا برنامه‌های مرتبط با حوزه است، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور به‌علت ذکر شرح فعالیت‌ها ذیل هر دستگاه با مواردی روبرو هستیم که اگرچه برنامه مشخصی در حوزه زنان و خانواده وجود ندارد اما شرح فعالیت‌های ذیل آن برنامه، مرتبط با حوزه زنان و خانواده است. ازجمله این موارد می‌توان به فعالیت‌های زیر اشاره کرد:

جدول ۱۱. بررسی شرح فعالیت‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده به تفکیک دستگاه و برنامه

(میلیون ریال)

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۴	هدف کمی		
				سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
وزارت کشور	۱۰۲۱۲- برنامه هماهنگی فعالیت‌های اجتماعی	توسعه مشارکت فرهنگی و اجتماعی زنان	۲۰,۲۹۰	نفر - ماه	۵۴۰	۳۷
سازمان بسیج - ارتش ۲۰ میلیونی	۲۰۱۱۹- برنامه جذب، آموزش و توسعه بسیج	فرهنگی (دانشجویی، دانش‌آموزی، زنان و سایر اقشار)	۵۰۱,۸۸۶	برنامه	۵۲۰	۹۶۵
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۳۰۱۶۷- برنامه آموزش عالی	توسعه مشارکت اجتماعی فرهنگی زنان و ساماندهی امور جوانان	۱,۰۰۰	پروژه	۱	۱,۰۰۰
	۳۰۱۲۹- برنامه خدمات فرهنگی دانشجویان	توسعه مشارکت اجتماعی فرهنگی زنان و ساماندهی امور جوانان	۵,۰۰۰	واحد آموزشی / پ	۲۴۹	۲۰
	۳۰۱۵۹- برنامه فعالیت‌های علمی، آموزشی بین‌المللی	کمک به شبکه زنان دانشمند جهان اسلام	۱۰,۰۰۰	شبکه	۱	۱۰,۰۰۰
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۳۰۲۶۰- برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی - دینی	اجرای طرح ملی ازدواج دانشجویی	۱۰۹,۱۴۶	دانشجو	۳۶,۰۰۰	۳
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۳۰۲۵۸- برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	حمایت از فعالیت‌های ساماندهی مد و لباس در جهت گسترش عفاف و حجاب	۲۸,۸۰۰	مورد	۳۰	۹۶۰
مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۳۰۲۴۰- برنامه توسعه همکاری‌ها و مبادلات فرهنگی بین‌المللی	فعالیت تقریبی برای بانوان جهان اسلام	۱۵,۰۰۰	طرح	۱	۱۵,۰۰۰
وزارت آموزش و پرورش - سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی	۳۰۱۵۱- برنامه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشارکت زنان در آموزش و پرورش	۵,۲۰۰	مورد	۱۶۰	۳۲
کمیته امداد امام خمینی (ره)	۳۰۴۲۹- برنامه حمایت‌های اجتماعی	حمایت از کودکان بی‌سرپرست	۱۶۰,۰۰۰	نفر	۵۰,۰۰۰	۳
		کمک به ازدواج نیازمندان	۱,۶۸۸,۰۰۰	نفر	۸۰,۰۰۰	۲۱
	۳۰۴۴۱- برنامه بیمه‌های اجتماعی ^۱	کمک به پوشش بیمه اجتماعی مددجویان	۲,۱۲۲,۰۰۰	نفر	۴۲۴,۰۰۰	۵

۱. با توجه به اینکه بخش اعظم بیمه اجتماعی مددجویان مربوط به زنان می‌گردد، این اعتبار و برنامه در این بخش ذکر شده است.

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۴	هدف کمی		
				سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۴۰۵۱۵- برنامه خرید محصولات اساسی کشاورزی	آموزش تعاونی‌ها و تشکل‌های زنان روستایی	۳۲,۰۷۸	تشکل	۷۳۱	۴۳
استانداری‌های کل کشور ^۱	۱۰۱۱۲- برنامه هماهنگی فعالیت‌های اجتماعی.	انجام فعالیت‌های مربوط به امور زنان	۹۶,۰۳۹	طرح		
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - اعتبارات کمک به اقشار خاص تحت پوشش خدمات حمایتی دولت	۱۰۲۰۵- برنامه توسعه مدیریت کارآفرینی و اشتغال	حمایت از طرح‌های خوداشتغالی و توسعه مشاغل خانگی	۷۵,۰۰۱	طرح	۱۰	۷,۵۰۰
	۳۰۴۰۳- برنامه توانبخشی	توانبخشی مبتنی بر خانواده	۵۰,۰۰۰	نفر	۴,۲۰۰	۱۱
	۳۰۴۰۹- برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی	کمک به نگهداری معلولین در خانواده	۱۰,۰۰۰	نفر	۱۰,۰۰۰	۱
		ساماندهی کودکان خیابانی	۱۰,۰۰۰	نفر	۵۰۷,۸۳۰	۰/۰۲۰
		مداخله در بحران‌های فردی و خانوادگی	۳,۰۰۰	نفر	۱۵,۰۰۰	۰/۲۰۰
		تامین ودیعه مسکن زنان سرپرست خانوار	۲۰,۰۰۰	نفر	۷۹,۲۸۰	۰/۲۵۲
		تقویت و توسعه گروه‌های همیار زنان	۲۰,۰۰۰	نفر	۴۴,۶۸۰	۰/۴۴۸
		کمک به تأمین جهیزیه مددجویان تحت پوشش	۲۰,۰۰۰	نفر	۱,۰۰۰	۲۰
		کمک به تأمین شهریه مهدکودک‌های خانواده‌های کم درآمد	۲۰,۰۰۰	نفر	۵۰,۰۰۰	۰/۴۰۰
		کمک به تأمین سرمایه کار زنان سرپرست خانوار	۶۰,۰۰۰	نفر	۵۰,۰۰۰	۱
		پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی	۵۰,۰۰۰	نفر	۳۷,۰۰۰	۱
		پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار شهری	۳۰,۰۰۰	نفر	۵۵,۰۰۰	۰/۵۴۵

۱. برای ۳۱ استانداری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، انجام فعالیت‌های مربوط به امور زنان درج شده است. رقم ذکر شده در این بخش مجموع اعتبار در نظر گرفته شده برای این موضوع در ۳۱ استان کشور می‌باشد.

همان‌طور که از جدول فوق برمی‌آید وزارتخانه‌های کشور، علوم، تحقیقات و فناوری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و همچنین سازمان بسیج - ارتش ۲۰ میلیونی، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران و استانداری‌های کل کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ اعتباراتی را در حوزه زنان و خانواده دریافت نموده‌اند که نشان‌دهنده فرباخشی بودن این حوزه است. از نکات مثبت قابل تأمل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، توجه به موضوعات ساماندهی کودکان خیابانی، کمک به تأمین سرمایه کار زنان سرپرست خانوار، پوشش بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار شهری و روستایی ذیل دستگاه‌های یاد شده می‌باشد.

در رابطه با جدول فوق ذکر نکات زیر ضروری است:

- از نکات حائز اهمیت جدول فوق، موضوع ساماندهی مد و لباس و حجاب و عفاف است. اگرچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای حمایت از فعالیت‌های ساماندهی مد و لباس در جهت گسترش عفاف و حجاب، ۲۸ میلیارد و ۸۰۰ میلیون ریال اعتبار در نظر گرفته شده با وجود این توجه به این نکته ضروری است که فعالیت فوق ذیل برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دیده شده است؛ این در حالی است که موضوع ساماندهی مد و لباس ارتباطی به بحث موضوع تجسمی ندارد و با توجه به قانون ساماندهی مد و لباس و آیین‌نامه اجرایی آن و همچنین ضرورت توجه سیاستگذار به فراهم نمودن زمینه‌های اجرای قانون، نیازمند ردیف برنامه‌ای مستقل است (جهت اطلاع بیشتر در این خصوص به گزارش مرکز پژوهش‌ها با عنوان مروری بر چالش‌های پیش روی اجرای قانون ساماندهی مد و لباس به شماره مسلسل ۱۴۰۱۷ مراجعه کنید).

- علاوه بر این ذیل برنامه‌های مرتبط با وزارت علوم جهت کمک به شبکه زنان دانشمند جهان اسلام مبلغ ۱۰ میلیارد ریال اختصاص داده شده است. در سال ۱۳۹۰ نیز این شبکه از طریق عقد تفاهمنامه با معانت امور زنان و خانواده یک میلیارد ریال دریافت کرده که مصارف آن جهت حمایت از شرکت در فعالیت‌ها و گردهمایی‌های علمی و مسابقات داخلی و بین‌المللی و همچنین حمایت از ایجاد بانک اطلاعاتی زنان متخصص مسلمان بوده است.^۱ اگرچه کمک دولت به برخی از سازمان‌های مردم‌نهاد در بودجه سنواتی متداول است با وجود این اعطای کمک بدون توجه به عملکرد آنها در سنوات گذشته چندان منطقی به نظر نمی‌رسد. علاوه بر این حضور این شبکه مردم‌نهاد در داخل

۱. بررسی عملکرد مرکز امور زنان و خانواده (در رابطه با سازمان‌های مردم‌نهاد زنان و خانواده) مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۳۲۷۰، آبان ۱۳۹۲.

جداول اصلی بودجه و ذیل برنامه‌های این وزارتخانه، این تصور را ایجاد می‌کند که این شبکه جزء ارکان وزارت علوم است. این در حالی است که این شبکه غیردولتی بوده و اعطای این اعتبار ماهیت «کمک» خواهد داشت. بنابراین بهتر بود این اعتبار در قالب جدول شماره ۱۷ لایحه بودجه با عنوان کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی پرداخت می‌شد.

- ازسوی دیگر نگاهی به اعتبارات و فعالیت‌های جدول فوق نشان می‌دهد، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی ذیل برنامه توسعه مدیریت کارآفرینی و اشتغال، جهت حمایت از طرح‌های خوداشتغالی و توسعه مشاغل خانگی ۷۵ میلیارد ریال اعتبار دریافت خواهد نمود که تنها صرف حمایت از ۱۰ طرح در این راستا خواهد شد (برای هر طرح ۷ میلیارد ریال). با توجه به امکان جذب بیشتر زنان در فضای کسب‌وکار خانگی به علت مزایای آن از جمله ایجاد توازن بین مسئولیت خانوادگی زنان و اشتغال آنان، ایجاد زمینه‌های کار خانوادگی و همچنین قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی مصوب ۱۳۸۹/۲/۲۲ و آیین‌نامه اجرایی آن، حمایت از تنها ۱۰ طرح در این راستا از نکات قابل تأمل لایحه است.

ازسویی دیگر برخی از فعالیت‌های ذکر شده در جدول فوق مبهم بوده و مشخص نیست چه اقداماتی در این راستا صورت خواهد پذیرفت. سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مشارکت زنان در آموزش و پرورش، توسعه مشارکت فرهنگی و اجتماعی زنان ذیل وزارت کشور، انجام فعالیت‌های مربوط به امور زنان برای استانداردها از جمله این اقدامات مبهم هستند. بهتر بود این فعالیت‌ها به صورت عملیاتی‌تر و شفاف‌تری تعریف می‌شدند.

ج) ردیف‌های متفرقه

علاوه بر برنامه‌های ذکر شده در جداول مذکور، در جدول ۹ لایحه، ذیل عنوان برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه، برای موضوع بیمه زنان خانه‌دار متأهل اعتبار لحاظ شده است:

جدول ۱۲. اعتبارات مرتبط با حوزه زنان و خانواده در جدول ردیف‌های متفرقه

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تملک دارایی			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه بندی
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۳		
۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار	۵۵۰۰۰۰-۴۳

همان‌طور که ملاحظه می‌شود برای موضوع بیمه زنان خانه‌دار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مبلغ ۱۵ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که در مقایسه با سال گذشته رشد اعتبار نداشته است. موضوع بیمه زنان خانه‌دار طی چند سال گذشته به یک مطالبه عمومی بدل شده است. در حال حاضر قانون منحصر به فردی برای بیمه زنان خانه‌دار تصویب نشده و زنان خانه‌دار ذیل بیمه خوداشتغالی بیمه می‌شوند. توضیح آنکه هیئت‌مدیره سازمان تأمین اجتماعی با صدور مصوبه‌ای از آذرماه ۱۳۸۷ زنان خانه‌دار را در زمره مشمولین قانون تأمین اجتماعی قرار داده است و این افراد می‌توانند در قالب بیمه حرف و مشاغل آزاد و با انعقاد قرارداد و پرداخت حق بیمه تحت پوشش حمایت‌های قانونی قرار گیرند. اما با توجه به اینکه پرداخت ماهیانه حق بیمه از عهده اکثریت زنان خانه‌دار - به علت فقدان درآمد مستقل - خارج است، استقبال قابل توجهی از مصوبه فوق نشده و علیرغم احتساب بیمه زنان خانه‌دار در قالب بیمه حرف و مشاغل آزاد در پی تصمیم کمیسیون اجتماعی دولت در سال ۱۳۸۷، هم اکنون تنها ۱۳۰ هزار زن خانه‌دار از این نوع بیمه برخوردار شده‌اند.^۱ بدین منظور دولت جهت حمایت از بیمه زنان خانه‌دار اقدام به اختصاص اعتباری مجزا در لایحه بودجه کرده است.^۲

اختصاص ۱۵۰ میلیارد ریال اعتبار برای بیمه زنان خانه‌دار متأهل در حالی است که براساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۱۲/۱ درصد سرپرستان خانوارها در کشور را زنان سرپرست خانوار تشکیل می‌دهند. (۲ میلیون و ۵۴۸ هزار نفر زن سرپرست خانوار از مجموع ۲۱ میلیون و ۱۱۰ هزار نفر سرپرست خانوار) ۸۰۸ هزار نفر از این زنان را زنان سرپرست خانوار خانه‌دار تشکیل می‌دهند. با ملاحظه سطح اعتبارات اختصاص داده شده میزان دستیابی به هدف «بیمه زنان خانه‌دار» در حاله‌ای از ابهام است.

علاوه بر این با توجه به عدم تصویب قانونی مستقل در خصوص بیمه زنان خانه‌دار و مشخص نشدن سهم پرداختی دولت در این خصوص، شیوه هزینه‌کرد این اعتبار و نوع بیمه‌ای که براساس آن زنان خانه‌دار تحت پوشش قرار خواهند گرفت در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. بدین ترتیب لازم است دولت در خصوص نحوه هزینه‌کرد این اعتبار اقدام به ارائه لایحه بیمه زنان خانه‌دار ویژه نماید.

۱. طرح بیمه زنان خانه‌دار، دبیر خانه ستاد ملی زن و خانواده، ۱۳۹۲، ص ۵۸.
۲. این اقدام از سوی فراکسیون زنان و خانواده در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ پیشنهاد داده شد.

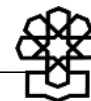
۳. مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

از آنجا که برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور به‌عنوان مهمترین تجلی‌گاه سیاست‌ها و اهداف فرادستی نظام، باید نقش مهمی در جهت‌گیری فرآیند برنامه‌ریزی بودجه‌دارا باشند، در ادامه هریک از برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه ۱۳۹۴ با قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی انطباق داده شده است تا مشخص گردد چه میزان در برنامه‌ریزی تدوین شده در بودجه کشور در حوزه زنان و خانواده به مواد قانون برنامه پنجم توسعه توجه شده است.

جدول ۱۳. انطباق مواد برنامه پنجم توسعه با برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه

موضوع مواد برنامه پنجم	برنامه‌های مرتبط
گسترش و ترویج حجاب و عفاف (ماده ۳، ۱۹۶، ۲۰۹)	-
توانمندسازی زنان سرپرست خانوار (۳۹، ۳۴)	اعتبار موضوع حق بیمه زنان خانه‌دار متأهل با اولویت زنان سرپرست خانوار (رديف ۵۵۰۰۰۰-۴۳)، برنامه حمایت از خانواده و فرزندان (۳۰۴۰۱)، برنامه توسعه مدیریت و کارآفرینی و اشتغال (۱۰۲۵)، برنامه حمایت‌های اجتماعی (۳۰۴۲۹)، برنامه اشتغال و کارآفرینی (۳۰۴۳۵)
ساماندهی و اعتباربخشی به مراکز مشاوره ازدواج جوانان و تحکیم بنیان خانواده (۴۳)	در این خصوص برنامه مشخصی در لایحه بودجه وجود ندارد با وجود این ذیل برنامه خدمات فرهنگی و تربیتی جوانان برخی اقدامات در خصوص حمایت از همایش‌ها و نمایشگاه‌ها در خصوص ازدواج جوانان و حمایت از مراکز مشاوره ازدواج ذکر شده است.
گسترش کسب‌وکار و خانگی (ماده ۸۰))	ذیل برنامه توسعه مدیریت کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
توجه به مسکن زوج‌های جوان (ماده ۱۷۶))	بند «ب» تبصره «۱۶»
حمایت از خانواده‌های زندانیان بی بضاعت (ماده ۲۱۱))	-
سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده ۲۲۷))	-
برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده ۲۳۰))	-

همان‌طور که ملاحظه می‌شود علیرغم گذشت چهار سال از تصویب قانون برنامه پنجم، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، همچنان برای بسیاری از مواد مورد تأکید برنامه در حوزه زنان و خانواده اعتباری لحاظ نشده است. از جمله این موارد می‌توان به لزوم گسترش و ترویج حجاب و عفاف (مواد ۳، ۱۹۶، ۲۰۹، قانون برنامه پنجم)، سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی

ماده (۲۲۷) قانون برنامه پنجم) و برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم) اشاره کرد.

پیشنهادها

همان‌طور که ذکر شد اعتبارات حوزه زنان و خانواده به‌علت فرابخشی بودن آن به‌صورت منسجم در یک فصل و یا دستگاه مشخص متمرکز نشده است. با این حال پیگیری موضوعات مرتبط با حوزه زنان و خانواده نشان می‌دهد ذیل دستگاه‌ها و برنامه‌های متعدد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، اعتباراتی برای حوزه زنان و خانواده لحاظ شده است.

از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- توجه به گسترش ورزش بانوان و اختصاص اعتبار برای آن،
- حمایت از بانک اطلاعاتی جامع در حوزه زنان و خانواده،
- توجه به بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار.

با وجود این همچنان برخی از موضوعات در این لایحه مورد بی‌توجهی قرار گرفته است:

- بررسی فعالیت‌ها و اقدامات ذیل معاونت امور زنان و خانواده نشان می‌دهد بسیاری از اقدامات ذکر شده در لایحه برای هزینه‌کرد اعتبارات آن، منطبق با جایگاه معاونت امور زنان و خانواده که مبتنی بر سیاستگذاری اجرایی است، نیست. با توجه به اینکه در خصوص بسیاری از اقدامات ذکر شده ذیل برنامه‌های معاونت مانند حمایت از تعاونی‌های بانوان، ارتقای وضعیت بهداشت روانی و سلامت جسمانی زنان و خانواده، متولی مشخصی در دستگاه اجرایی وجود دارد پیشنهاد می‌شود اعتبارات معاونت در راستای مشخص نمودن مسیر سیاستگذاری اجرایی در حوزه زنان و خانواده گام بردارد و تنقیح قوانین و مصوبات دولت را در جهت بهبود وضعیت زنان در دستور کار خود قرار دهد نه اقدامات اجرایی جزئی که تنها بخش کوچکی از جامعه زنان را تحت پوشش قرار می‌دهد.

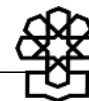
- اگرچه موضوع اسباب‌بازی کودکان و تلاش جهت تولید اسباب‌بازی هماهنگ با فرهنگ اسلامی - ایرانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و در بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۱۹ نیز مورد تأکید قرار گرفته، با وجود این حمایت از تولید اسباب‌بازی خلاق و همچنین نظارت بر روند واردات اسباب‌بازی در لایحه بودجه چندان مورد توجه نبوده است. با توجه به اهمیت این موضوع، عدم توجه به تولید اسباب‌بازی متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی، لوازم‌التحریر با نماد اسلامی - ایرانی و

شورای نظارت بر اسباب‌بازی جهت ساماندهی و نظارت بر روند تولید و واردات و همچنین سیاستگذاری در این راستا ذیل برنامه‌های کانون از نکات چالش‌برانگیز لایحه می‌باشد.

- در حال حاضر یکی از مسائل چالش‌برانگیز در حوزه زنان و خانواده کاهش نرخ ازدواج و افزایش روزافزون طلاق در کشور است. به نحوی که در سال ۱۳۹۲ نسبت ازدواج به طلاق ۵ به ۱ گزارش شده است بدین معنی که از هر ۵ ازدواج ثبت شده در کشور، یک طلاق به ثبت رسیده است. این میزان در برخی از استان‌ها چون تهران و البرز ۳ به ۱ گزارش شده است. علاوه بر این، بخش عمده طلاق‌های ثبت شده در کشور در سال اول ازدواج رخ داده است. (براساس گزارش اطلاعات ارائه شده از سوی ثبت احوال کشور در سال ۱۳۹۲، ۲۲ هزار طلاق از مجموع ۱۵۵ هزار و ۳۶۹ طلاق در کمتر از یک سال زندگی مشترک به وقوع پیوسته است)^۱ امری که عدم توجه به آن، مشکلات اجتماعی و روانشناختی متعددی را در کشور رقم خواهد زد. بدین ترتیب برنامه‌ریزی ویژه در راستای تحکیم خانواده و پیشگیری از طلاق در کشور حائز اهمیت است. (به‌ویژه آنکه در اقدامات و فعالیت‌های ذیل دستگاه‌های اصلی این حوزه این موضوع نادیده انگاشته شده است) در این راستا ستاد ملی زنان و خانواده در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۳۱ «برنامه تشکیل، تحکیم و تعالی نهاد خانواده» را به تصویب رسانده که در آن برای تمامی دستگاه‌های کشور مجموعه وظایفی در این راستا مد نظر گرفته شده است. این در حالی است که توجه به این موضوع و تلاش در راستای برگزاری اقداماتی جامع و هماهنگ در راستای تحکیم نهاد خانواده و پیشگیری از طلاق نقش مؤثری در کاهش این آسیب اجتماعی خواهد داشت، به‌ویژه که در لایحه بودجه هیچ برنامه‌ای برای این موضوع مهم دیده نشده است.

- علیرغم تأکید برنامه پنجم بر موضوع لزوم گسترش حجاب و عفاف (مواد ۳، ۲۰۹، ۱۹۶ قانون برنامه پنجم) و مصوبه راهکارهای اجرایی گسترش فرهنگ حجاب و عفاف مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور همچون سال گذشته اعتبار مشخصی برای این موضوع در نظر گرفته نشده است. لازم به ذکر است در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ ذیل بند «۸۴» ماده واحده مبلغ یکصد و ۵۰ میلیارد به موضوع گسترش فرهنگ حجاب و عفاف اختصاص یافته بود (هرچند که میزان تخصیص این اعتبار روشن نیست) با وجود این در بودجه سنواتی سال‌های گذشته اعتباری برای این موضوع اختصاص نیافت. امری که با توجه به گسترش بدحجابی در کشور و تلاش مستمر رسانه‌های بیگانه در این زمینه چالش جدی پیش روی اجرای مواد این مصوبه خواهد بود.

۱. سازمان ثبت احوال کشور.

- اختصاص ۱۵۰ میلیارد ریال اعتبار برای بیمه زنان خانه‌دار متأهل درحالی است که براساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۸۰۸ هزار نفر زن سرپرست خانوار خانه‌دار وجود دارد. به نظر نمی‌رسد اختصاص ۱۵ میلیارد تومان برای بیمه ۸۰۸ هزار زن خانه‌دار سرپرست خانوار خانه‌دار منجر به اجرای موفق این اقدام در کل کشور گردد و بدین ترتیب اجرایی شدن هدف برنامه در هاله‌ای از ابهام است. علاوه بر این اگرچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، ۱۵۰ میلیارد ریال برای موضوع بیمه زنان خانه‌دار متأهل اختصاص داده شده، اما با توجه به عدم تصویب قانونی مستقل درخصوص بیمه زنان خانه‌دار و مشخص نشدن سهم پرداختی دولت در این خصوص، شیوه هزینه‌کرد این اعتبار و نوع بیمه‌ای که براساس آن زنان خانه‌دار تحت پوشش قرار خواهند گرفت در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. بدین ترتیب انتظار می‌رود دولت درخصوص «بیمه زنان خانه‌دار» لایحه مستقل ارائه دهد.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ به اجرای سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی (ماده (۲۲۷) قانون برنامه پنجم) و برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم) توجه نشده است که به معنی فاصله برنامه‌های مندرج در لایحه از برنامه پنجم توسعه می‌باشد. (لازم به ذکر است اجرای برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده با توجه به مصوبه شماره ۶۷۶۸۲/ت ۴۸۵۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۲ هیئت وزیران ضروری است).

منابع و مأخذ

۱. ارحامی، آسیه و باجلان، اکرم. گزارش «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۳۵. حوزه زنان و خانواده»، شماره مسلسل ۱۲۲۷۵، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۰.
۲. ارحامی، آسیه و باجلان، اکرم. گزارش «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۳۶. حوزه زنان و خانواده»، شماره مسلسل ۱۲۹۰۰، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۱.
۳. باجلان، اکرم. گزارش «بررسی عملکرد مرکز امور زنان و خانواده در رابطه با سازمان‌های مردم‌نهاد زنان و خانواده»، شماره مسلسل ۱۳۲۷۰، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۲.
۴. سایت سازمان ثبت‌احوال کشور.
۵. طرح بیمه زنان خانه‌دار، دبیرخانه ستاد ملی زنان و خانواده، ۱۳۹۲.
۶. قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور.
۷. لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۰۶۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۱۶. حوزه زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین: آسیه ارحامی

همکار: اکرم باجلان

ناظران علمی: سینا کلهر، ایروان مسعودی اصل

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. اعتبارات حوزه زنان و خانواده

۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۹/۲۹